

TRAFIKKONTORET EXPLOATERINGSKONTORET

2007-05-23
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR E2007-006-00966
DNR 2007-006-01787

Kontaktperson exploateringskontoret
Hans Söderström
Miljö och Teknik
Telefon: 08-508 261 23
hans.soderstrom@expl.stockholm.se

Till
Exploateringsnämnden
2007-06-14
Trafik- och renhållningsnämnden
2007-06-12

Kontaktperson trafikkontoret
Bertil Strid
Anläggning
Telefon: 08-508 268 73
bertil.strid@tk.stockholm.se

Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster.

Förslag till beslut

1. Nämnderna godkänner för egen del styrdokumentet *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster, Gemensamma upphandlingskrav för Göteborgs Stad, Malmö Stad, Stockholms Stad och Vägverket*, samt uppdrar åt kontoren att tillämpa miljökraven i kommande upphandlingar.
2. Nämnderna uppdrar åt kontoren att genomföra smärre revideringar i *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster*.
3. Nämnderna föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att fastställa styrdokumentet *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster*.
4. Nämnderna föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att uppdrar åt exploateringsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden att genomföra smärre revideringar i *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster*.

Krister Schultz

Magdalena Bosson

Bilaga 1: Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster.
Gemensamma upphandlingskrav för Göteborgs Stad, Malmö Stad,
Stockholms Stad och Vägverket

Sammanfattning

Gatu- och fastighetskontoret och sedermera dess efterföljare har sedan 1997 utnyttjat möjligheten att ställa miljökrav vid upphandling av entreprenader. Även stadens övriga förvaltningar och bolag har i varierande utsträckning tillämpat miljökraven. Miljökraven vid upphandling utarbetades av en arbetsgrupp med representanter från Stockholm, Göteborg och Malmö som ett gemensamt miljöprojekt. År 1999 infördes inom EU ett miljöklassningssystem som innebär miljöklassning av arbetsmaskiner. EU:s miljöklasssystem har därefter utvecklats i flera steg. Detta har inneburit att miljökraven har behövt uppdaterats och nu föreliggande förslag är den tredje versionen av miljökraven.

I detta arbete har även Vägverket deltagit eftersom branschorganisationerna har framfört starka önskemål att samordningen mellan den kommunala och statliga sektorn, främst Vägverket, måste förbättras.

Samarbete mellan de tre storstäderna och Vägverket har resulterat i bifogade dokument, *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster*, *Gemensamma upphandlingskrav för Göteborgs Stad, Malmö Stad, Stockholms Stad och Vägverket*. Dessa upphandlingskrav har under hösten 2006 godkänts av Göteborg respektive Malmö samt av Vägverket. I detta tjänsteutlåtande föreslås att exploateringsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden beslutar att kontoren tillämpar upphandlingsdokumentet för egen del samt överlämnar förslaget för beslut av kommunfullmäktige, så att kraven kan gälla inom hela staden.

Bakgrund

Arbetsmaskiner och lastbilar står för en betydande del av utsläppen av kväveoxider och partiklar i Stockholmsluften. Miljökvalitetsnormer enligt Miljöbalken finns för kvävedioxid och partiklar och enligt Miljöförvaltningens mätningar överskrider normen för partiklar och kvävedioxid i Stockholmsluften. Länsstyrelsen har utarbetat ett åtgärdsprogram som fastställts av regeringen. I åtgärdsprogrammet ingår ett stort antal åtgärder, bl. a att krav ställs på minskade utsläpp från arbetsmaskiner och tung trafik.

Staden genom dåvarande gatu- och fastighetskontoret, har i samarbete med trafikkontoren i Göteborg och Malmö, sedan 1997 arbetat med att utveckla kriterier för att ställa miljökrav vid upphandling av entreprenader. Inriktningen har varit att på olika sätt driva på utvecklingen mot renare fordon och fasa ut miljöskadliga kemikalier. Staden har tillämpat dessa upphandlingskrav på olika sätt. Under perioden 1997 till 1999 tillämpades kraven som kvalificerande krav och mellan 1999 till 2003 som anbudsvärderande faktor. Efter beslut i gatu- och fastighetsnämnden 2003-05-13 tillämpades kraven åter som obligatoriska och

därmed kvalificerande krav. Efter fullmäktigebeslut 2004-03-29 tillämpades en kombination av anbudsvärderande eller kvalificerande krav beroende på vilken typ av entreprenad som upphandlades.

Miljökraven grundas på ett av EU beslutat system för miljöklassning av arbetsmaskiner och fordon. Det är därför nödvändigt att uppdatera upphandlingskraven efterhand som förändringar sker. Under 2006 har en arbetsgrupp med representanter från ovannämnda städer och Vägverket genomfört detta arbete som dessutom inneburit en översyn av hela upphandlingsdokumentet. Syftet har varit att ta fram ett gemensamt upphandlingsdokument, något som branschen har efterlyst. Arbetet har resulterat i att Vägverket och storstäderna har kommit överens om ett gemensamt dokument.

Framarbetandet av de nya kraven

Trafikkontoren i Göteborg och Malmö samt tidigare gatu- och fastighetskontoret i Stockholm har sedan flera år utarbetat underlag för att ställa miljökrav vid upphandling i syfte att klara de miljömål som funnits i respektive stad. Vägverket har samtidigt utvecklat egna system för miljövänlig upphandling inom Vägverkets verksamhetsområde.

Det har funnits önskemål från entreprenadbranschen att kommunala och statliga upphandlare samordnar sina miljökrav. Vid revideringen av miljökraven som utfördes inför 2006 inleddes därför ett närmare samarbete mellan städerna och de statliga verken med syfte att utarbeta en gemensam produkt. Utgångspunkten för arbetet har varit att så långt som möjligt:

- Prioritera de viktigaste miljöfrågorna genom att koppla till relevanta miljömål
- Minimera miljöbyråkratin genom att lyfta ut sådant som är lagkrav och ändå skall klaras
- Skapa entydighet och lätthanterlighet för såväl beställare som uppdragstagare.

Det upphandlingsdokument som har utarbetats innebär dels en anpassning till de nya EU-regler som införts sedan tidigare beslutade dokument, dels en förenkling och fokusering på de viktigaste miljöfrågorna. De emissionskrav som ställs i städerna är något strängare än motsvarande generella krav från Vägverket. Detta är naturligt eftersom miljösituationen i storstäderna skiljer sig från landet i övrigt och det är vare sig kostnadseffektivt eller befogat att ställa samma krav på landsbygden. Vid arbeten i storstäderna gäller dock att Vägverket tillämpar de strängare kraven. När det gäller utsläpp av växthusgaser är kraven identiska.

Samråd har hållits under arbetets gång med företrädare för de olika branschorganisationer som finns, samt med olika entreprenadföretag. Det kan konstateras att de tidigare invändningar som framförts mot kraven i stort har upphört och branschen numera anser att miljöanpassade entreprenader är något positivt även för företagen.

Analys

Ekonomi

De samråd som genomförts med de kommunala bostadsbolagen, övriga av staden ägda bolag samt stadens övriga förvaltningar pekar entydigt mot att de miljökrav som staden ställer inte påverkar det ekonomiska utfallet av upphandlingar. Kostnadsläget för entreprenadarbeten bestäms av helt andra faktorer såsom rådande konjunktur, konkurrenssituation eller tillfälliga arbetstoppar inom branschen. Det finns snarare en klar uppfattning att miljökraven har inneburit att de entreprenörer som är verksamma har införskaffat en modernare maskinpark, vilket bedöms innebära effektivare arbete och därmed lägre priser. Det är den gemensamma uppfattningen bland dem som upphandlar entreprenadarbeten att miljökraven inte har medfört kostnadsökningar eller inneburit svårigheter att upphandla förekommande entreprenadarbeten. Detta gäller både anläggnings- och byggentreprenader.

Miljö

De krav som har ställts vid upphandlingar har inneburit att endast arbetsmaskiner eller lastfordon som uppfyller EU-kraven eller motsvarande för avgasutsläpp och buller godkänns för arbeten åt staden. Kraven innebär att utsläppen av kväveoxider, partiklar och kolväten minskar med minst 50 procent i förhållande till maskiner utan avgasrening. 2006 infördes Euro 3, vilket är den tredje kravnivån som genomförs, vad gäller avgasutsläpp från arbetsmaskiner, vilket innebär att motorernas avgasutsläpp renas ytterligare. I likhet med tidigare upphandlingskrav godkänns äldre maskiner om de förses med avgasreningsutrustning.

I det nu utarbetade upphandlingsdokumentet har miljökraven indelats i grundkrav som alltid skall tillämpas och tilläggskrav som utnyttjas när behov finns. Grundkraven innebär, förutom utsläpps begränsningar, krav på energisparande och nyttjande av alternativa drivmedel i syfte att minska utsläppen av växthusgaser. Beroende på entreprenadens omfattning skall också en miljöplan upprättas som beskriver om det finns miljöaspekter som måste beaktas.

Tilläggskraven kan t.ex. innehålla skärpta krav på särskild miljöhänsyn vid arbeten som utförs i känsliga miljöer eller där skadliga kemikalier måste användas.

Kontorens synpunkter

Kontoren anser att den nuvarande utformningen av upphandlingskraven är väl genomtänkta och utgör en väl avvägd pådrivande kraft mot minskade utsläpp av luftföroreningar, energisparande och begränsning av växthusgaser. Risker för felaktig hantering av kemikalier minimeras genom de gemensamma kraven utan att onödig byråkrati och pappersexercis behöver uppkomma. Kontoren bedömer att den nya, föreliggande versionen av kraven är betydligt enklare för både upphandlare och utförare än tidigare versioner, bland annat genom att en del icke mätbara krav har utgått.

Ur miljösynpunkt är det värdefullt om storstäderna och Vägverket som stora och viktiga beställare av entreprenadtjänster så långt det är möjligt arbetar enligt samma modell. För storstäderna, med deras stora problem att klara miljö kvalitetsnormerna för partiklar och kvävedioxid, är detta extra angeläget.

Kontoren bedömer att de föreslagna gemensamma upphandlingskraven för en bättre miljö, *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster* står i samklang med Kommunfullmäktiges beslut om "Policys för upphandling och konkurrensutsättning".

Kontorens förslag

Nämnderna godkänner för egen del styrdokumentet *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster, Gemensamma upphandlingskrav för Göteborgs Stad, Malmö Stad, Stockholms Stad och Vägverket*, samt uppdrar åt kontoren att tillämpa miljökraven i kommande upphandlingar.

Nämnderna uppdrar åt kontoren att genomföra smärre revideringar för att följa teknikutvecklingen.

Kontoren föreslår vidare kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att fastställa styrdokumentet *Miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster*, samt att uppdra åt exploateringsnämnden och trafik- och renhållingsnämnden att genomföra smärre revideringar i dokumentet

SLUT